

Gaziel ja ho deia

La *Vanguardia* tingué la visió genial del que volia el poble de Catalunya, i sabé donar-li-ho". Aquesta és una frase, retocada, de Gaziel, potser el millor periodista d'ofici que ha donat el país aquest segle, i que no figura, ni en lletres d'or ni en cap mena de lletres, allà on hom podria suposar que hauria de figurar: al més noble dels salons del permanent primer diari de Catalunya.

La raó del desaprofitament d'aquest elogi, d'altra banda obvi, la trobarem en la frase sense retocar: "I per això *La Vanguardia*, amb aquell dissortat de Ramon Godó, que tot i ser un anticatalanista rabiós tingué la visió genial del que volia el poble de Catalunya, i sabé donar-li-ho..."

S'acaba de presentar al públic i al possible comprador una altra edició d'*Història de La Vanguardia*, de Gaziel, i la presentació ha passat gairebé desapercebuda. No solament el diari afectat, sinó la premsa en general ha continuat mostrant una precaució que, a aquestes altures de tot plegat, potser que ja en diguem directament por.

Un suposat ressentiment. Agustí Calvet, *Gaziel*, va ser primera figura i director de *La Vanguardia* des de 1919, poc després d'acabada la Primera Guerra Mundial, fins 1936 en què s'exilià, en esclatar la revolució i la guerra del 1936-39. Quan va tornar, el 1939, va ser el torn del franquisme, que el represalià. Perdé, doncs, el lloc de director del diari. El 1971 va publicar aquesta important i personal *Història de La Vanguardia*. Malgrat afirmacions com la transcrita al començament, i a causa d'afirmacions com la transcrita en segon lloc, els propietaris de l'empresa editora, una empresa familiar, no han perdonat el llibre ni l'autor –el seu millor director, el qui va dur el diari al primer lloc de la premsa editada no solament a Barcelona, sinó a tot l'Estat–: no es va poder publicar en l'*Obra Completa de Gaziel*, i ho van haver de fer les Edicions Catalanes de París de l'historiador Josep Benet el 1971. Aquesta d'ara, 1994, d'Empúries, és la primera edició normal d'un llibre imprescindible per conèixer la nostra Història real.

L'explicació més propera que s'ha pogut trobar per a l'actitud de la família propietària del diari és que aquesta considera el llibre com a "fruit del ressentiment". El silenci és total.

Nòtules sobre els Godó. La família Godó prové del poble de Castellonroi, a la Franja

La reedició de la Història de La Vanguardia, de Gaziel, ha passat, de moment, desapercebuda. Però més enllà del ressentiment de la família Godó pel contingut del llibre, Ramon Barnils remarca la coincidència, en èpoques diferents, de les mancances que Agustí Calvet hi denuncià públicament.

de Ponent, comarca de la Llitera. D'allí emigra a Igualada, l'Anoia. A mitjan segle passat els germans Carles (1834-Teià 1897) i Bartomeu (1837-Barcelona 1894) Godó es traslladen a Barcelona, on van fer fortuna dins del tèxtil del cànem, que convertiren en un gairebé monopoli del teixit de jute, amb fàbrica al Poble Sec. En el sistema de dos partits, el liberal i el conservador, que es rellevaven en el poder, propi de la restauració monàrquica de després de la Primera República, els Godó simpatitzaven amb el partit monàrquic liberal de P. M. Sagasta, al servei del qual el 1881 van crear un diari, *La Vanguardia*, títol justificat per oposició a l'altre partit, el conservador.

Pels volts de l'Exposició Internacional de 1888 el naixement catalanista va començar a escombrar el vell sistema dels dos partits de cacics, i amb ell el seu sistema d'informació –la multicolor premsa de l'època–. *La Vanguardia* començava a deixar de tenir sentit, doncs. La casualitat va fer que per aquells anys hi arribés un nou director, Modesto Sánchez Ortiz, un home amb entregent que per inclinació personal es va fer amic dels intel·lectuals més vidents del país que no tenien cabuda en l'encara més conservador, i ja bastant fossilitzat, *Diari de Barcelona*: Rusiñol i Narcís Oller, Josep Yxart i Joan Sardà. Només va faltar que Joan Maragall, puntal del *Diari de Barcelona*, sortís d'aquest amb els seus, perquè *La Vanguardia* prengués el relleu del vell Brusi i es convertís, fins avui, en el principal periòdic de Catalunya.

Però amb Sánchez Ortiz i els seus cervells no s'hauria arribat gaire lluny si el propietari de l'empresa editora hagués estat un altre que Ramon Godó, fill únic de Carles Godó.

Aquest és l'home de la "visió genial del que volia el poble de Catalunya i sabé donar-li-ho", tal com ho diu Gaziel. Ramon Godó va fer, exactament, un diari modern: màquines, publicitat, anuncis, i tot molt professional, senzillament professional. És a dir, copiat dels millors diaris d'Europa i d'Amèrica.

No va ser casualitat: l'home havia vist que de puntal polític que havia estat per a les convencions econòmiques del seu pare i del seu oncle, mitjà indirecte de favors políticoeconòmics, el diariet es podia convertir en finalitat econòmica per ell mateix: el negoci de la premsa independent, exactament igual que els grans diaris d'Europa i d'Amèrica.

Va ser la seva obsessió, la va perseguir, i la va aconseguir. Fins avui mateix. I, encara que seria una òbvia injustícia no tenir en compte la

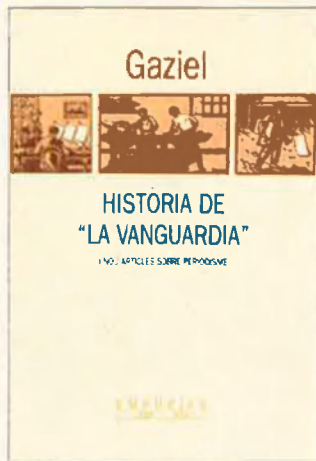

decisiva col·laboració que hi va tenir de la part de grans periodistes com són Sánchez Ortiz, després el mallorquí Miquel dels Sants Oliver, i després encara i sobretot Gaziell, el cert és que aleshores com ara hem comptat, per moltíssima desgràcia, amb més bons periodistes que no pas amb bons empresaris de premsa. Fins avui mateix.

Un diari massa important. Ramon Godó, creador del millor *La Vanguardia*, va rebre el 1916 el títol de comte de Godó del qual, segons que sembla i al contrari que els seus successors, mai no va fer gaire cas. El seu fill Carlos de Godó es va trobar amb un mitjà de comunicació massa important perquè els successius règims i governs, demòcrates o totalitaris, monàrquics o republicans, el deixessin tranquil, i la seva gran virtut va ser que, malgrat situacions de vegades impossibles, va aconseguir de mantenir la categoria i el prestigi del periòdic –virtuts necessàries per al bon negoci familiar–. Entre les fites d'aquesta successió de decisions que va haver de prendre per mantenir sigui el bon nom de la casa, sigui la casa mateixa, són prou conegudes la d'afegir en el seu moment l'epítet d'"espanola" al diari (inici del franquisme) sigui la de treure'l-en (final del franquisme). I hi ha, malgrat tot el que es vulgui dir, el cas del director Galin-soga, franquista feixistitzant, quan el comte, després de totes les giragonses esperables i alguna de més, va presentar finalment al Dictador la necessitat de, efectivament, substituir-lo.

Per al gust de qui subscriu, un moment clarificador del complex tarannà dels Godó es va produir el 23-F, la tarda del cop d'Estat, i se-

Dalt, Agustí Calvet, 'Gaziell'. El seu llibre *Història de La Vanguardia* (baix), reeditat fa poc, no va sentar bé als propietaris del rotatiu barceloní.

gons que va explicar Manuel Ibáñez Escofet, aleshores alt càrrec del diari, Carlos de Godó va anunciar a la Direcció que pensava baixar a la seu del diari, al carrer de Pelai. Es presentaren el comte i la seva esposa, ja molt vells, i es van instal·lar al despatx oficial del propietari de l'empresa, on cada sant dia d'hivern, hi hagués o no el comte, diàriament s'encenia la llar de foc. Va dir al director que procedís amb la informació amb tota la llibertat i com si ell no hi fos, però que ell creia que havia d'estar allí, present, al seu diari. Mínimament aclarida la situació, ja molt entrada la nit, els comtes de Godó van tornar sense altre a casa.

L'actual comte, Xavier de Godó, és el tercer del títol; el seu fill, cinquena generació de la saga, es troba en la primera joventut i s'ocupa d'un altre periòdic de l'empresa, *El Mundo Deportivo*, on se li reconeix intel·ligència.

La meitat important del paràgraf. Per fixar-nos en la seva segona meitat, transcriurem sencer el paràgraf de Gaziell al llibre-excusa d'aquests papers: "I per això un anticatalanista rabiós tingué la visió genial del que volia el poble de Catalunya, i sabé donar-li-ho, desbancà i arraconà –davant els mateixos nasos del catalanisme aparentment triomfant– tota la premsa en català, encara feta, ben entrat el segle XX, com en temps de les diligències".

L'afirmació de Gaziell, per cert bescantat tot-hora per haver fet el periodisme en espanyol, és exacta. I el llibre porta notícia de la repetida desesperació de Gaziell davant de la permanent curtedat de vista dels prohoms del catalanisme, inesperada per exemple en Prat de la Riba, davant de la importància, essencial, d'una premsa "políticament independent i empresarialment forta" a l'hora de reconstruir un poble, a l'hora de fer una política diguem-ne "d'estat". Tampoc Cambó no li féu cas, i encara més repetidament, però això ja era més esperable. Prat, en canvi, era un estadista.

Avui com ahir. L'únic estadista que hem tingut fins avui mateix? La política de construcció d'un espai propi de mitjans de comunicació és, també avui, inexistent. I quan avui diuen que han fet i fan tant pels mitjans de comunicació catalans, menteixen. I menteixen sabent que menteixen. És tècnicament demostrable. N'hi ha prou d'obrir el més senzill manual de periodisme i s'hi troba, en lletres grosses, que avui no hi ha sistema de comunicació propi sense una agència de notícies pròpia. Un país té sistema propi de mitjans de comunicació si té una agència, que és l'espina dorsal de la informació, fins al punt que només amb agència de notícies, un país té sistema propi d'informació, i no en té si no té agència. Per més televisions, ràdios i diaris de què disposi: aquests mitjans, aleshores són

essencialment cines per aconseguir el poder i retenir-lo.

Comarcans i monopolistes. Dels dos partits grossos que al Principat podrien engegar una agència —les agències de notícies són, encara que relativament barates, deficitàries, i a tot arreu les engegen i les mantenen les Administracions— un ho ha fet i ho fa, de forma coherent: el Psc (Psc-Psoe) va muntar en la delegació a Catalunya de l'agència oficial espanyola Efe una secció en català, que funciona i que es dedica, coherentment, a la informació subalterna: comarcal. Pel que fa a Ciu, partit en el poder de fa una dotzena d'anys, tenia al seu programa electoral la constitució d'una agència de notícies, fins que fa un parell d'eleccions en va desaparèixer; també són coherents, d'acord amb una mentalitat també molt determinada: controlant les dues televisions oficials en català que tenim, i amb la tercera, TVE 2, deixada de la mà de Déu pel Psoe i incapacitat reglamentàriament el Psc per fer-hi res; controlant totes quatre emissores de ràdio també oficials i amb la cinquena, Ràdio 4, en la mateixa situació que TVE 2; i “protegit” l'únic diari general subsistent, el partit gros avui en el poder a la Generalitat d'Amunt té el monopoli de la informació en català. L'existència d'una agència de notícies propiciària, per la seva pròpia naturalesa, la desaparició del monopoli perquè permetria la creació, no pas fàcil però sí segura, d'altres mitjans de comunicació en català —atenció: al Principat i arreu de la nació.

Si Prat de la Riba, que era un estadista, no en va veure la necessitat semblant al seu temps i amb Gaziell insistint-hi, com ho han de voler veure, fins i tot després d'haver-ho vist, els que es limiten a ser polítics més o menys tosuts, més o menys murrís? Això sí: i únics.

Possibilitat al fons del pou. Queden a Barcelona quatre diaris; *La Vanguardia*, *El Periódico*, *l'Avui* i, diguem, *El País* Catalunya.

D'esquerra a dreta, portades de 'La Vanguardia' del 1881 (primer número), 1929, 1934 i 1987. L'evolució del diari ha estat un bon exemple de professionalitat empresarial en el camp de la comunicació.

Dades publicades, dades inèdites i rumors cada cop més consistents indiquen que *El País* Catalunya desapareix per modèstia de vendes; que la seva empresa editora té un peu, petit però, òbviament, difícilment amovible (a diferència del que hi tingué fins fa poc Mario Conde) dins de *La Vanguardia* en la qual, com tots els successius règims d'ençà de Ramon Godó, l'actual espanyolisme, orteguïà, vestit de seda però no menys implacable que el de sempre, té un interès primordial. I solament, ni principalment, econòmic. Es diu també que l'empresari d'*El Periódico* i d'altres mitjans impresos en conjunt de treballosa rendibilitat, madura la idea de passar-se exclusivament a la televisió. Tindríem aleshores *l'Avui* contra tots; tindríem a la vista el fons del pou.

Una situació d'assetjats que, com d'altres vegades (la Crida, l'11 de Setembre, el 6-3 de Saragossa, l'afer Banca Catalana, la campanya sobre la immersió lingüística) i no sempre amb èxit, han originat un contraatac.

Comprendre és atacar. També aquesta vegada? Els déus tornen cecs els qui volen perdre. Ara, potser, continuaran engegats amb un diariet sanat poc després de néixer, dues rutil·lants pantalletes de televisió i quatre vidents freqüències de ràdio.

I finalment: per què esperar l'atac com si fossim en dictadura i per tant no tinguéssim altra possibilitat de moviment que defensar-nos quan s'acosten massa, si de fa uns quants anys juguem en camp ni que sigui mínimament propi —en camp mínimament democràtic?—. “Que els partits anomenats d'esquerra no passessin d'aquí (esquifits diariets de partits, òrgans onerosos i ineficients dels respectius partidismes) encara era comprensible; a més de viure en els núvols, sempre anaven malament de cabals. Però que els partits de dreta..., que a casa nostra les dretes catalanes, ni els més catalanistes, no hi veiessin més clar, en bona fe que mai no ho vaig entendre”. Gaziell, Sant Feliu de Guíxols, 1964. **Ramon Barnils**